

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Devrim ve devrim tipleri

Eğitim Dizisi

- DEVRİM TİPLERİ
- DEVRİM AŞAMALARI
- SOSYALİST DEVRİM
- DEMOKRATİK DEVRİM

yeni dünya için
ÇAĞRI
YAYINLARI

EĞİTİM DİZİSİ — 3

DEVİRİM VE DEVİRİM AŞAMALARI

DEVRİM VE DEVRİM AŞAMALARI

Yeni Dünya İçin Çağrı

Eğitim Dizisi — 3

BİRİNCİ BASKI: Mayıs 1997

İKİNCİ BASKI: Haziran 2000

Özel Sayı: 18

Fiyatı: 750.000. TL.

Sahibi ve Yazışleri Müdürü: Aziz Özer

Yönetim Yeri ve Adresi:

Tom Tom Mahallesi Akarsu Sokak No: 6, Kat: 3

Beyoğlu - İstanbul

Tel: (0212) 244 59 19

Fax: (0212) 292 13 97

Yurtdışı Temsilciliği:

M. Demir

Frohlinder Str. 60

44577 Castrop-Rauxel

Deutschland

Tel: 02305/542846

Baskı: ASPAŞ Matbaası

İÇİNDEKİLER

Devrim.....	5
Devrim tipleri, devrim aşamaları.....	16
Sosyalist devrim.....	28
Demokratik devrim.....	37

Devrim

Devrim, en çok kullandığımız merkezi kavramlardan biri. Bütün toplumsal sorunların köklü çözümünün devrimde olduğunu söylüyoruz. "*Ya faşizm, ya devrim!*" kullandığımız temel şiarlardan biri. Peki ama nedir DEVRİM?

Devrim kavramı, Türkçe'de, bir dizi yabancı dilde "*Revolution*" olarak kullanılan kavramın karşılığı olarak kullanılır. ("Revolution" kavramı Latince "*revolvere*" kavramından türetilmiştir. Gökbilimde yıldızların dönüşümü anlamına gelir *revolvere*. Daha sonra ilk olarak 1688'de İngiltere'de ülkenin toplumsal ve siyasal yapısındaki köklü değişiklikleri, dönüşümü ifade etmek için kullanılmıştır. Bu tarihten itibaren genel olarak *köklü değişiklik, dönüşüm, altüst oluş* anlamında kullanılmaya başlanmıştır.) Türkçe'de *devrim* kavramı, devirme fiilinden türetilmiştir. Bu yanıyla kavramın kapsamı, sanki yalnızca devirme işiyle sınırlıymış gibi görülebilir.

Gerçekte DEVRİM'in içerdiği, yalnızca var olanın devrilmesi değil, aynı zamanda devrilenin yerine *yeni* ve yıkılanla karşılaştırıldığında, *daha ileri bir düzenin* kurulmasıdır da. Ve bu ikincisi (yani devrimin *kurma* işi), kuşkusuz birincisinden (yani devrimin *yıkma* işinden) daha zor, zahmetli, uzun süreli bir iştir.

Devrim, çok genel konuşulduğunda köklü değişiklik, dönüşüm, bir altüst oluş olarak kavrandığında; birçok değişik alanda devrimden söz edilebilir ve edilmektedir. Örneğin *siyasal devrim, sosyal devrim, ekonomik devrim, teknik devrim, bilimsel devrim, kültürel devrim* vb. Bizim kullandığımız Marksist *devrim kavramı, toplum alanına ilişkindir ve bir toplumsal sistemden, o toplumsal sisteme göre daha ileri olan bir başka toplumsal sisteme geçiş* anlamına gelir. Yani biz devrimden söz ettiğimizde *sosyal devrimden* söz ediyoruz. Sosyal devrimden

de, *var olan toplumsal düzenin yıkılmasını, yerine ondan daha ileri bir düzenin kurulmasını* anlıyoruz.

Burada üzerinde durmak istediğimiz birkaç sorun var.

Önce, bizim ~~sözünü~~ **ettiğimiz** devrimin **herhangi** bir siyasi altüst oluş, varolan siyasi iktidarın, hükümetin devrilmesi, yerine bir başka siyasi iktidarın, hükümetin vb.'nin geçmesi olmadığını, devrimin içeriğinin *bir siyasi altüst oluştan çok daha kapsamlı* olduğunun doğru kavranması gerekir/ Devrim *eski toplumsal sistemin yıkılması, yerine yeni bir toplumsal sistemin geçirilmesi*dir. Sistemin özüne dokunmayan hükümet değişiklikleri –bunlar ister barışçı, parlamenter yolla, ister askeri darbe veya ayaklanma yoluyla şiddete dayalı olarak gerçekleşsin– devrim **değildir**.

Örneğin, ülkemizde hakim sınıfların devrim diye adlandırdıkları 27 Mayıs askeri hareketi, bu hareket belirli ölçüde, özellikle yüksek okul gençliğinin kitlesel hareketlerine dayanmasına ve şiddet kullanmasına ve evet var olan siyasi iktidar sahiplerini yerlerinden sürmesine rağmen, devrim **değildir**. 27 Mayıs, var olan kapitalist ve yer yer feodal sömürüye dayalı, emperyalizme bağımlı sosyal yapıda köklü bir altüst oluşu beraberinde getirmemiş, sistemin özünde bir değişiklik yapmamıştır.

İkinci olarak; devrim kavramı, toplumsal yapıda her altüst oluşu değil, ***var olan toplumsal yapının, kendinden ileri bir toplumsal yapı tarafından çözülmesini*** ifade eder. Var olan toplumsal yapıyı altüst eden ve fakat var olan toplumsal yapıyı ondan daha ileri bir toplumsal yapıyla değiştirmeyen hareketler de gerçekte, Marksist anlamda devrim olarak adlandırılmazlar.

Örneğin, 1979'da İran'da var olan emperyalizmin uşağı, faşist Şah siyasi iktidarı, islamcı faşistlerin önderliğinde bir halk ayaklanmasıyla devrilmiştir. Yerine yeni bir siyasi rejim

kurulmuş, bu siyasi rejim, toplumsal yapıda da önemli değişiklikler gerçekleştirmiştir. Fakat bu köklü değişiklikler, Şah rejimine göre daha ileriye temsil eden değişiklikler değildir. Tersine, bir anlamda, bir dizi alanda toplumsal düzende daha da geriye gidiş sözkonusudur. İran'daki islamcı faşist molla rejimi, İran'da 1979'da olanı "*islam devrimi*" olarak adlandırılmaktadır. Burjuva tarihi de yer yer "*İran Devrimi*"nden söz etmektedir. Biz de yer yer İran Devrimi kavramını kullandık.

Eğer devrim kavramı, bir siyasi iktidarın silahlı ayaklanma yoluyla devrilmesi için kullanılırsa, İran'da 1979'da olan devrimdir. Şah rejimi silahlı ayaklanma sonucu devrilmiştir! Eğer devrim kavramı, yalnızca var olan düzenin herhangi bir biçimde altüst oluşu olarak kavranırsa, İran'da olana yine devrim denebilir. Öyle ya, faşist Şah rejimi dönemindeki toplumsal yapı gerçekten altüst olmuştur. Fakat devrim kavramı, böyle dar değil de, gerçekten var olanın yerine ondan ilerisinin geçirilmesi için kullanıldığında, İran'da olanlardan devrim olarak söz etmek yanlış olur.

Tarihi "*sınıf mücadelelerinin tarihi*" olarak değerlendiren Marks, devrimleri de "*tarihin lokomotifi*" olarak adlandırır. (*Fransa'da Sınıf Mücadeleleri 1848-1850, Marks-Engels Eserleri cilt 7, Almanca, sayfa 85*)

Devrimler, tarihi ilerleten büyük altüst oluşlardır. Tarihin ileri hareketi içinde yer yer ortaya çıkan geri dönüşler –bunlar altüst oluş, nitelik değişikliği vb. olsa da– devrim değildir.

Örneğin eski Sosyalist ülkelerde, revizyonistlerin şahsında burjuvazinin siyasi iktidarı ele geçirmesi ve süreç içinde Sosyalist toplumsal yapıyı kapitalist bir yapıya dönüştürmesi, bir nitelik değişikliği, büyük bir altüst oluş, toplumsal düzende köklü bir değişikliktir. Fakat devrim değildir.

Devrim, köklü bir altüst oluş olduğu, anda hakim sınıfın

egemen düzeninin yerine bir başka düzen geçiren bir olgu olduğu için, egemen sınıflar da iktidarlarını hiçbir zaman direnişsiz terketmedikleri ve etmeyecekleri için, devrim her zaman şiddet kullanılan bir edimdir. Hakim sınıfların şiddetini yıkacak düzeyde bir şiddet, her devrimin mutlak yol arkadaşı olmuştur. Bu anlamda devrimle devrimci şiddet birbirinden ayrılmaz kavramlardır. Hele hele üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti kaldırmaya yönelik, her türlü sömürüyü kaldırmaya yönelik bir devrimin, şiddete dayanmadan, barışçı yollarla gerçekleşeceğini savunmak, devrimi imkansız kılmaktır. Modern revizyonistler tam da bunu yapmışlardır.

Devrim bağlamında şiddet dışında kavranılması gereken bir başka sorun da, her sosyal devrimin ilk ve temel sorununun siyasi iktidarın ele geçirilmesi sorunu olduğudur. Her devrim öncelikle siyasi bir devrimdir. Ve fakat siyasi devrim, bir bütün devrim süreci açısından esasta devrimin başlangıcı olarak kavranmak zorundadır. Devrimin asli hedefi olan toplumsal düzeni altüst etmek için, siyasi iktidarın ele geçirilmesi önşarttır. Birçok halde, devrim denince akla *ilk olarak* değil, nerdeyse *yalnızca* siyasi iktidarın el değiştirmesi edimi gelmektedir. Bu yanlıştır.

Peki bir devrim nasıl olur? Bu, devrimci bir grubun karar verip yapacağı bir edim midir, yoksa devrimin olmazsa olmaz önkoşulları mı vardır? Ve varsa, bu önkoşullar nelerdir?

Marksistler, devrimi *olgunlaşan objektif ve subjektif şartların ürünü* olarak görürler. Devrimler son çözümlemede ilerleyen üretici güçlerle, bu güçlerin ilerlemesinin önünde engel haline gelmiş olan üretim ilişkileri arasındaki çelişmenin uzlaşmaz hale gelmesinin sonucu olarak ortaya çıkar, zorunlu hale gelir. Devrimler belirli bir birikim ve gelişme evresinin sonucunda ortaya çıkarlar. Marksizmde devrimi gündeme getiren şartların olduğu bütün bu birikim/gelişme

evresine evrim (evolution) denir. Evrim dönemi, nicel değişikliklerin biriktiği dönem, devrim dönemi ise bu birikimin artık nitel sıçramayı güncel görev olarak gündeme getirdiği dönemdir.

Marks şöyle der:

"Gelişmelerinin belirli bir basamağında, toplumun maddi üretici güçleri şimdiye kadar içinde hareket ettikleri, var olan üretim ilişkileriyle, ya da onların hukuki ifadesinden başka bir şey olmayan mülkiyet ilişkileriyle çelişmeye düşerler. Bu ikinciler daha önce üretici güçlerin gelişme biçimleri iken, şimdi onların gelişmesinin zincirleri haline dönüşürler. Bu durumda sosyal devrim çağı gelip çatar." (Politik Ekonominin Eleştirisi Hakkında, Önsöz'den, 1859, Marks-Engels Eserler cilt 13, Almanca, sayfa 9)

Görüldüğü gibi, Marks için "devrim çağı"nın maddi temeli, objektif şartlar bellidir. Üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişme, bunun bir zıtlık haline gelmesi.

Marks, aynı yerde şöyle devam eder:

"Ekonomik temelin değişmesiyle birlikte, tüm muazzam üst-yapı da daha yavaş veya daha hızlı dönüşür. Bu gibi değişikliklerin değerlendirilmesinde her zaman ekonomik üretim şartlarındaki maddi, doğabilimsel olarak tam anlamıyla belirlenebilir dönüşümlerle; insanların bu çatışmanın bilincine varıp, yaşadıkları hukuki, siyasi, dini, sanatsal ya da felsefî, kısaca ideolojik biçimleri birbirinden ayırmak gerekir. Nasıl ki bir birey, o bireyin kendini gördüğü biçimde değerlendirilmiyorsa, böyle bir dönüşüm çağı da, o çağın bilincinden yola çıkılarak değerlendirilemez; tersine çağın bilinci maddi hayatın çelişmelerinden, toplumsal üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasında var olan çatışmadan yola çıkılarak açıklanmalıdır. Bir toplumsal sistem, hiçbir zaman, onun kapsayacağı genişlikteki tüm üretici güçler gelişmeden çökmez ve yeni daha yüksek üretim ilişkileri hiçbir zaman, onların maddi varlık koşulları eski toplumun rahminde olgunlaşmadan, eskilerinin yerine geçemez." (age)

Devrim, yalnızca üretici güçlerle, üretim ilişkileri arasındaki çelişmenin sonucu değil, bu çelişmenin belli bir olgunlaşma derecesinin ürünüdür. Bu olgunlaşma, toplumdaki üretici güçlerin bulundukları toplumsal (ekonomik) sistem içinde gelişebilecekleri en son sınıra kadar gelişmiş oldukları noktada doruğuna varır. Bu nokta, aynı zamanda yeni üretim ilişkilerinin (ya da onun hukuki ifadesi olan mülkiyet ilişkilerinin) bütün maddi şartlarının eski toplumun rahminde olgunlaşmış olduğu noktadır. Devrim bu noktada, ana rahminde büyüyen, olgunlaşan bir bebeğin doğmasına benzer. Devrim anı, doğum anıdır.

Devrimin olabilmesi için *objektif şartların devrimi gerektiren olgunlukta olmasının* kavranması, devrimin herhangi bilinçli bir öncünün iradi, keyfi zorlamalarıyla mümkün olmadığının kavranması olağanüstü önemlidir. Bu bağlamda da Marks-Engels şunları söylüyorlar:

"Komünistler her türlü komplonun yalnızca yararsız olduğunu bilmekle kalmazlar, onlar komplonun bunun ötesinde zararlı olduğunu bilirler. Onlar gayet iyi bilir ki devrimler istekle, keyfi olarak yapılamaz; tersine devrimler her yerde ve her zaman tek tek partilerin ve evet tüm sınıfların irade ve yönetiminden bağımsız olan durumların zorunlu sonucu olmuştur." (Komünizmin İlkeleri, 1847, Marks-Engels, Eserler cilt 4, Almanca, sayfa 372)

Marks ve Engels'in burada "*komplo*" olarak adlandırdıkları şey, objektif şartları gözönünde bulunduran bir Komünist Partisinin planlı, programlı, sistemli çalışması, devrime hazırlanması değil; devrimi, iyi hazırlanmış, örgütlenmiş bilinçli bir öncünün kendi başına keyfi olarak belirlenmiş bir biçimde, devrim için objektif şartların olgunlaşmasından bağımsız olarak "yapma" düşüncesidir. Geçmişteki saray darbeleriyle, günümüzde bir dizi geri ülkedeki devrim adına

gerçekleştirilen askeri darbeler, burada sözü edilen tipte "komplo"lardır.

Marks ve Engels'in sözünü ettiği ve bizim devrim dediğimizde kastettiğimiz, sosyal devrim için önşart objektif şartların olgunlaşması gereklidir. Bu olmadan devrim olmaz, olsa olsa devrim adına komplo olur, askeri darbe olur vb. Bunda siyasi iktidar el değiştirebilir ve fakat toplumsal sistemde köklü bir değişiklik olmaz. Çünkü üretici güçlerle üretim ilişkileri arasında hâlâ uyum olduğu, üretim ilişkilerinin üretici güçlerin gelişmesinin engeli olmadığı şartlarda, toplumsal yapının değişmesi kendini zorunluluk olarak dayatmaz.

Yine Marks'a bakalım. Şöyle diyor:

"Bu genel refah şartlarında, üretici güçlerin burjuva ilişkiler içinde mümkün olduğu ölçüde geliştiği şartlarda, gerçek bir devrimden söz edilemez. Böyle bir devrim, ancak bu İKİ FAKTÖR, MODERN üretici GÜÇLERLE, burjuva ÜRETİM BİÇİMLERİ birbiriyle ÇELİŞMEye düştüğü şartlarda mümkündür. (...) YENİ BİR DEVRİM, YENİ BİR KRİZİN SONUCU OLARAK ORTAYA ÇIKACAKTIR. FAKAT O, AYNI DİĞERİ GİBİ KAÇINILMAZDIR." (Fransa'da Sınıf Mücadeleleri 1848-1850, Marks-Engels Eserler, cilt 7, Almanca, sayfa 98)

Görüldüğü gibi Marks, devrimi, ***bir krizin kaçınılmaz sonucu olarak*** değerlendiriyor. Krizi ise ***herhangi bir kriz olarak değil, üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki ilişkinin, ikincilerin birincilerin gelişmesinin önünde mutlak engel haline geldiği durum*** olarak görüyor.

Lenin, Marks'ın bu görüşlerinden ve bir dizi devrim deneyiminden yola çıkarak DEVRİMCİ DURUM öğretisini geliştirmiştir. Şimdi bir de buna bakalım. Lenin şöyle diyor:

"Bir devrimci durum olmadan devrimin olmayacağı, Marksistler için tartışma götürmez bir gerçektir. Ayrıca her devrimci durum da devrime götürmez. Genel olarak bir devrimci du-

rumun belirtileri nelerdir? Şu üç önemli belirtiyi ileri sürersek herhalde yanlış olmayız:

1- Egemen sınıflar için değişikliğe gitmeden egemenliği sürdürmek mümkün olmazsa, «üst» sınıflar arasındaki şu ya da bu biçimde bir buhran, egemen sınıfın politikasında, baskı altındaki sınıfların hoşnutsuzluğuna ve parlamasına sebep olacak bir çatlamaya götüren buhran ortaya çıkarsa. Bir devrimin olması için, genellikle «alt sınıfların eski biçimde yaşamak istememesi» yeterli değildir. «Üst sınıfların da eski biçimde yaşayamayacak durumda» bulunması gereklidir.

2- Baskı altındaki sınıfların sıkıntısı ve ihtiyacı normalden daha öteye kadar ilerlemişse.

3- Yukardaki nedenlerin bir sonucu olarak «barış zamanında» kendilerinin soyulmasına hiç ses çıkarmadan razı olan, ama sıkıntılı zamanlarda hem buhranın her türlü şartları, hem de bizzat «üst sınıflar» tarafından bağımsız tarihi eyleme itilen yığınların eylemlerinde önemli bir artış varsa.

İradenin dışındaki ... bu objektif değişikliklerin hepsine birden devrimci durum denir. Böyle bir durum 1905'te Rusya'da ve bütün devrim dönemlerinde batıda vardı." (Aktaran İbrahim Kaypakkaya, Seçme Yazılar, Ocak Yayınları, sayfa 347)

Bilimsel Marksist teori açısından belirleyici önemde olan bu öğreti, ne yazık ki, Mao Zedung'u ve Çin Devrimi'nin gelişmesini doğru dürüst kavramayan "Mao Zedung Düşüncesi", şimdi de "Maoizm" savunucuları tarafından iğdiş edilmiş; "Emperyalizmin toptan çöküşe gittiği, sosyalizmin bütün dünyada zafere ilerlediği çağ"da, "emperyalizme bağımlı ülkelerde", "Asya, Afrika, Latin Amerika'nın devrimin fırtına merkezleri olan geniş alanlarında" devrimci durumun sürekli olduğu teorileriyle, devrimci durum öğretisinin geçerliliği or-

tadan kaldırılmış, en iyi halde emperyalist metropollerle sınırlandırılmıştır.

Bunun siyasetteki pratik sonucu, işçi sınıfından kopuk, sınıf hareketinden kopuk, öncü savaşı olmuştur. Marks'ın deyimiyle komploculuk, devrim adına savunulur hale gelmiştir. Bunun karşısında ise, Komünist Hareket içinde hakim konumda, Marksizmi ortodoks tarzda savunma adına çıkan modern revizyonistlerin, devrimci şiddete karşı çıkan, sonuçta devrime karşı çıkan evrimci, reformist teorileri vardır.

Marksist devrim teorisi, yukarıda ortaya koyduğumuz gibi, devrim için devrimci durumun varlığını önşart olarak görmektedir. Devrimci durum bağlamında en önemli belirtinin, *"kitlelerin bağımsız tarihi eyleminde önemli bir artış"* olduğunu vurgulamak istiyoruz.

Burada sözkonusu edilen, herhangi bir biçimdeki "kitle eylemi" değildir. Objektif şartlar sonucu ortaya çıkan *"bağımsız tarihi eylem"* olan kitle eylemleridir. Buradaki *"bağımsız"lık* burjuvaziden, düzenden bağımsızlıktır. Yani burjuvazinin kontrolü altında olmayan, düzenin çizdiği sınırlar dışına çıkan eylemlerdir, sözkonusu olanlar.

Devrimci durumun varlığı veya yokluğunu tespitite en önemli belirti, bu gibi eylemlerdeki önemli artıştır. Bu bağlamda, bugün ülkemizdeki kitle eylemleri açısından, bunların çok büyük çoğunluğunun bu kategori içinde ele alınamayacağı olgudur.

Devrim konusunda üzerinde durulması gereken bir başka sorun, Sosyalist proleter devrimle, daha önceki devrimler arasındaki ilkesel farklılıktır. Proleter Sosyalist devrime gelene dek, bütün devrimler üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet temelinde olan, sadece özel mülkiyetin biçimini değiştiren, eskinin yerine geçen yeni hakim sınıfların da sömürücü olduğu devrimlerdi. Sömürücü bir azınlık, kendini bütün halkın çıkarlarının

temsilcisi olarak göstermeyi başaran bir başka sömürücü azınlık tarafından devriliyordu.

Engels bu konuda şöyle diyor:

"Bugüne kadarki bütün devrimler, belirli bir sınıf iktidarının bir başkası tarafından iktidardan sürülmesiydi; fakat bugüne kadarki bütün egemen sınıflar, üzerinde iktidar sürdürdükleri halk yığınları karşısında küçük azınlıklardı. Böylece egemen olan bir azınlık devriliyor, bir başka azınlık onun yerine devlette dümeni ele geçiriyor ve devlet kurumlarını kendi çıkarları doğrultusunda yeniden düzenliyordu. Her seferinde bu ekonomik gelişmenin andaki durumu tarafından egemen olmaya yetenekli kılınan ve bu misyonla yüklenendirilen azınlık grubu oluyordu. Ve tam da bu yüzden üzerinde egemenlik kurulan çoğunluk ya altüst oluşta bu azınlık tarafında yer tutuyor veya altüst oluşa karşı hayırhah bir tavır takınıyordu. Ama biz, eğer her seferki somut içerikten soyutlayarak ele alırsak, şimdiye kadarki bütün bu devrimlerin «azınlık devrimleri» olduklarını söyleyebiliriz." (Marks, Fransa'da Sınıf Mücadeleleri, "Giriş"ten, 1895, Marks-Engels Eserler cilt 7, Almanca, sayfa 514)

Kapitalist toplum, kendi bağrında kendi mezar kazıcılarını, objektif çıkarı sömürücü bir sınıfın iktidarı yerine bir başka sömürücü sınıfın iktidarını kurmak değil, her türlü sınıf farklılığını ortadan kaldırmakta olan işçi sınıfını yaratır. **Modern kapitalist toplumun sonuna dek devrimci olan yeni sınıfı proletaryadır.** Devrim, artık bu sınıfın asli görevidir. **Bu sınıfın devrimi, kendinden önceki bütün devrimlerden ilkedir.**

Engels'le söyleyelim:

"... kapitalist üretim tarzı, nüfusun giderek artan çoğunluğunu proletaryaya dönüştürerek, bu altüst oluşu gerçekleştirmek zorunda olan gücü yaratmaktadır. (Burjuvazi) her geçen gün daha fazla toplumsallaştırılmış büyük üretim araçla-

rını devlet mülkiyetine dönüştürerek, bu altüst oluşun gerçekleştirilmesinin yolunu da göstermektedir. PROLETARYA DEVLET İKTİDARINI ELİNE GEÇİRECEK VE ÜRETİM ARAÇLARINI ÖNCE DEVLET MÜLKÜNE DÖNÜŞTÜRECEKTİR. Fakat o bunu yapmakla, proletarya olarak kendi kendisini ortadan kaldıracak, böylelikle bütün sınıf farklılıklarını ve sınıf zıtlıklarını ortadan kaldıracak ve bununla birlikte devleti de devlet olarak ortadan kaldıracaktır." (Anti Dühring, 1876/78, Marks-Engels Eserler cilt 20, Almanca, sayfa 261)

Proletaryanın devrimi, bir bütün olarak sınıfları ortadan kaldırmaya, sınıf farklılıklarını ortadan kaldırmaya, bayrağında **herkes yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre** yazan bir toplumu oluşturmaya yöneldiği için, bu devrim kendinden önceki bütün devrimlerden daha derin, daha uzun süreli bir devrimdir. Proletaryanın devrimi, nihai hedefe varana dek hiç kesilmeksizin sürdürülmek zorunda olan, kesintisiz, sürekli devrimdir.

Bu devrimde, burjuvazinin siyasi iktidarının, halkın proletarya önderliğinde silahlı ayaklanmasıyla yıkılması, bütün devrim sürecinde, ancak başlangıç olarak alınan bir noktadır...

Devrim Tipleri, Devrim Aşamaları...

Bir önceki yazımızda DEVRİM kavramının içeriğini açıklamaya çalışmıştık. O yazıda da ortaya konduğu gibi devrim, daha alt bir ekonomik ve toplumsal sistemden, daha üst bir ekonomik ve toplumsal sisteme geçiş, bir nitelik sıçraması anlamındaki altüst oluşturdur. Her toplumsal sistemin bağrında, kendinden bir üst sistemin objektif şartları olgunlaşır. Tarih boyunca insanlık değişik toplumsal-ekonomik sistemler yaratmıştır. Değişik toplumsal sistemler yaşanmış olduğu için bir tek devrim değil, değişik devrimler vardır. Devrimler vardır, köleci toplum sistemini sarsmış, köleci toplum sisteminin yerine feodal toplum sisteminin yerleşmesinin yolunu açmıştır. (Eski Roma'da Spartaküs ayaklanması gibi) Devrimler vardır, feodal sistemin cenaze çanını çalmış, kapitalist sistemin yerleşmesinin yolunu açmıştır. (1789 Büyük Fransız Devrimi gibi.) Ve devrimler vardır, bunlar kapitalist-emperyalist sistemin en zayıf halkasından kınılmasıyla Sosyalist bir sistemin yolunu açmışlardır. (1917 Büyük Ekim Sosyalist devrimi gibi.)

Sadece, çok genel çizgiler içinde, tarihte hakim olan toplumsal sistemler farklı olmakla kalmaz. Bunun ötesinde yine genel alındığında aynı tarihi dönemde yaşayan, özde aynı toplumsal sisteme sahip toplumların her birinin gelişme dereceleri değişiktir, her toplumun kendine özgü bir gelişim çizgisi ve özellikleri vardır. Bu yüzden devrimler de, her toplumda o toplumun özelliklerinin belirlediği değişik bir gelişim çizgisi izlerler. Herhangi bir toplumda devrimin nasıl bir gelişme seyrini izleyeceği, o toplumun Marksist-Leninist bir çözümlemesi temelinde genel hatları itibarıyla belirlenebilir. Herhangi bir toplumda devrim sorununun tartışılması, devrimler birbi-

rinden değişik olduğu için, en başından itibaren DEVRİM TİP-
LERİ VE DEVRİM AŞAMALARI sorununun da tartışılması-
dır.

İçinde yaşadığımız çağ emperyalizm çağı. Kapitalist-em-
peryalist sermaye bütün dünyada egemenliğini kurmuş durum-
da. Emperyalizmin girmediğı, etkin olmadığı yer yok gibi. Dün-
ya üzerinde sömürü ve nüfuz alanları birkaç emperyalist büyük
güç arasında paylaşılmış durumda. Dünya, çok kaba olarak ele
alınırsa, bir yanda başını büyük güçlerin çektiğı emperyalizm ve
diğer yanda emperyalizme şu veya bu biçimde, şu veya bu ölçü-
de bağımlı olan ve halkları emperyalizm tarafından sömürülen,
ezilen ülkeler biçiminde ikiye ayrılmış durumda. Dünyada şu an
Birleşmiş Milletler Örgütü'ne kayıtlı 196 devlet var. Bunların
-dünyanın nüfusunun %15'ini bile içinde barındırmayan- çok
küçük bir bölümü emperyalist devletler. Dünya nüfusunun
%85'ini barındıran büyük çoğunluk ise emperyalizme bağımlı
devletler. Sistem küçücük bir azınlığın, büyük çoğunluğu ezdi-
ğı, sömürdüğü bir sistem. Sistem, Marks'ın deyiimiyle "**ölü
emeğin** (sermayenin /BN), **canlı emeğe**" yani ölümün, hayata
egemen olduğı bir sistem. Sistem, insanlığın yaşama temellerini
en fazla kâr hırsıyla yok etmeye yönelik bir sistem. Emperyalist
sistem andaki barbarlığın giderek arttığı, eğer durdurulmazsa in-
sanlığı barbarlık içinde yok olmaya götüren bir sistem. Bu "bar-
barlık içinde yok oluş"un bir tek alternatifi var: Bu sistemin
PROLETER DÜNYA DEVRİMİ ile yıkılarak, yerine SOSYA-
LİZMİN egemenliğinin kurulması, insanın insana, insanın ser-
mayeye kulluğuna son verilmesi, üretenlerin yönetenler haline
gelmesi ve giderek herkesin, hiçbir dış zorlama olmaksızın yete-
neğı ölçüsünde katkıda bulunacağı ve ihtiyacı kadar alacağı bir
KOMÜNİST topluma doğru ilerlenmesi. Bu alternatif, Proleter
Dünya Devrimi, bütün ülkelerde hemen hemen eşzamanlı olarak
proletaryanın ayaklanması ve türdeş proleter-Sosyalist devrim-

lerle iktidarı ele geçirmesi biçiminde vb. gelişecek bir süreç değil. Çünkü her ülkenin ekonomik ve toplumsal yapısı bir ve aynı değil. Her ülkenin gelişme derecesi bir ve aynı değil. Çünkü proletarya her ülkede eşit, ya da eşite yakın olgunluğa, güce vb. sahip değil. Proleter Dünya Devrimi süreci, bugün birbirinden çok değişik yapı ve şartlara sahip olan devletlerde, toplumlarda birbirinden değişik tipte ve gelişim seyriindeki ayrı ayrı devrimlerin aynı hedefe yönelmesiyle gerçekleşecek olan karmaşık bir süreç. Proleter Dünya Devriminin, eş zamanlı türdeş devrimler süreci olamayacağını görmek için, hem bugüne kadarki devrim deneyimlerine, hem de anda dünyadaki duruma bakmak yeter. Şimdiye dek olan Sosyalist ve Sosyalizme yönelik devrimler, eş zamanlı, türdeş devrimler olmamıştır. Emperyalizm, örneğin 1917 Ekim'inde ilkönce bir ülkede, Rusya'da kopmuş. Sovyetler Birliği, İkinci Dünya Savaşı ertesine kadar proletaryanın iktidarda olduğu tek devlet olmuştur. Andaki dünyadaki duruma bakınca da gördüğümüz şudur: Evet dünya çok kabaca ve şematik olarak söylendiğinde ikiye ayrılmış durumdadır. Fakat her iki yan da homojen bir yapıda değildir. Emperyalist devletler içinde bir dizi farklılık var. En başta, bugün dünya hegemonyası dalaşında başı çeken, hem gerçekte ve hem de potansiyel olarak diğer emperyalist güçler karşısında da özel, egemen konuma sahip emperyalist büyük güçlerle, deyim yerinde ise "normal" emperyalist güçler arasında farklılıklar var. Örneğin emperyalist büyük güç olan Almanya ile "normal" bir emperyalist güç olan Avusturya arasındaki ilişkiler Alman sermayesinin nerdeyse her dediğini yaptırabilecek bir konumda olduğu ilişkililerdir. Ya da bir Amerikan emperyalizmi, bir Japon emperyalizmiyle karşılaştırıldığında, örneğin İsviçre, İsveç, Norveç gibi emperyalist devletler "önemsiz" kalırlar. Bunun yanında geçmiş dönemde sosyal-emperyalist

kampta olup da, sosyal-emperyalist kampın çökmesiyle eski gücünden çok şey yitirmiş olan emperyalist güçlerle, Batılı emperyalist güçler arasında önemli farklılıklar var. vb. Durum, "bağımlı ülkeler" bakımından ele alındığında farklılıklar çok daha büyüktür. Bu ülkelerden bir bölümü, emperyalizme bağımlı olsa da ekonomileri oldukça güçlü, Sosyalizmi kurmak için yeterli kapitalist altyapıya sahipken ve feodalizm bu ülkelerde artık devrimin önündeki esas engel olmaktan çıkmışken (örneğin Latin Amerika'da Arjantin, Brezilya gibi ülkeler, Uzak Asya'da Tayvan, Güney Kore, Singapur gibi ülkeler), kimilerinde hala feodalizm önemli bir rol oynamakta, devrimin önündeki esas engellerden biri olarak durmaktadır. (Örneğin Bengaldeş, Afganistan, Somali vb). Bu ülkelerin bir bölümünde oldukça gelişmiş bir burjuva demokrasisi geleneği varken (örneğin Meksika), kimilerinde (Türkiye'de olduğu gibi) burjuva demokrasisi adına yaşanan hemen hep faşizm olmuştur. Kimilerinin emperyalizme bağımlılığı nerdeyse mutlakken, kimilerinin belirli bir "bağımsızlığı", emperyalistlerle ilişkilerinde şu veya bu ölçüde pazarlık gücü vardır. vb. vb. Bütün bu farklılıkların devrimlerin tipinde ve somut gelişmesinde farklılıkları beraberinde getireceği, Proleter Dünya Devriminin eşzamanlı, türdeş devrimler süreci olmadığı, olamayacağı açıktır.

Dünya Komünist Hareketi'nin ortak mücadele içinde kolektif olarak üretilmiş programı olan Komintern'in Programı'nda (1928) "*Proletarya Diktatörlüğü Uğruna Mücadele ve Başlıca Devrim Tipleri*" başlıklı bölüme şöyle girilir:

"Uluslararası proleter devrimi, karakter ve zaman bakımından farklı bir dizi süreçten oluşur: Saf proleter devrimleri; proleter devrimlerine dönüşen burjuva demokratik tipte devrimler; ulusal kurtuluş savaşları; sömürge devrimleri. Bu devrim süreci, ancak sonunda, proletaryanın dünya diktatörlüğüne götürür.

Kapitalizmin, emperyalizm çağında daha da belirginleşen eşit olmayan gelişmesi, çok çeşitli kapitalizm tiplerini ve her ülke için olgunluk derecesi farklı olan, çok çeşitli özgül devrim süreci koşullarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu koşulların tarihi olarak mutlak kaçınılmaz hale getirdiği sonucu, proletaryanın iktidarı ele geçirmesinin hızındaki farklılık ve yollarının olağanüstü çeşitliliği ve bir dizi ülkede proletarya diktatörlüğünden önce bir geçiş döneminin zorunlu olmasıdır. Yine bunun bir sonucu olarak, sosyalizmin inşası farklı ülkelerde farklı biçimlere bürünür."

(Bkz. Leninizm Defterleri, II. Defter, İnter Yayınları, İstanbul, Eylül 1990, sayfa 91)

Burada görüldüğü gibi 4 devrim tipi sayılmaktadır. Bu devrim tipleri içinde en başta "saf proleter devrimler" vardır. Proletaryanın doğrudan doğruya siyasi iktidarı ele geçirmesi, kendi sınıf diktatörlüğünü, proletarya diktatörlüğünü kurması ile başlayan bu tip devrimlerin , ***"uluslararası proleter devrimin"*** bir parçası olduğu kendiliğinden anlaşılır. Fakat burada bundan da önemli olan ve doğru kavranması gereken şudur ki, saf proleter olmadığı açıkça tespit edilen ***"proleter devrimlerine dönüşen burjuva demokratik tipte devrimler, ulusal kurtuluş savaşları, sömürge devrimleri"*** de, ***"uluslararası proleter devrim"*** sürecinin parçaları olarak sayılmaktadır. Bunlar doğrudan "proleter devrimler" değildir. Proleter devriminin olabilmesi için önşartları hazırlayan devrimlerdir. Bu devrimler, objektif şartların dayattığı, proleter devrime ve sonuçta Komünizme giden yolda zorunlu olan aşamalardır. Bunlardan proleter devrime geçişin ne kadar sürede olacağı, hangi biçimlerde olacağı, uluslararası ve ulusal bir dizi faktöre, her şeyden önce de bu devrimlerde proletaryanın bağımsız bir güç olarak oynadığı role, proletaryanın

diğer emekçi devrimci sınıf ve tabakalarla, en başta da yoksul köylülükle ittifakının durumuna bağlıdır. Fakat bu yalnızca, bir devrimden bir diğerine, bir aşamadan bir diğerine geçiş bağlamında belirleyici önemdedir. Bu tip devrimlerin uluslararası proleter devrimin, ya da başka bir deyimle "Proleter Dünya Devrimi"nin parçası olarak sayılmasının nedeni, bunların içindeki proleter unsurların varlığı, gücü vb. değil, bu devrimlerin objektif olarak oynadığı roldür. Bunlar bir proleter devrimi için gerekli önşartların yaratılmasının yolunu açan devrimler oldukları sürece ve ölçüde –içinde proleter unsurların varlığından ve gücünden bağımsız– objektif olarak Proleter Dünya Devrimi sürecinin parçalarıdır. Bugün de özde değişen bir şey yoktur. Bugün de devrim tipleri sayılacaksa, Proleter Dünya Devrimi sürecini oluşturan parçalar sayılacaksa, kabaca ve şematik olarak, saf proleter devrimler (veya Sosyalist devrimler), süreç içinde sosyalist devrime dönüşen burjuva demokratik devrimler (ya da yeni demokratik devrim, demokratik halk devrimi vb), burjuvazi önderliğinde ulusal kurtuluş savaşları ve sömürge devrimleri, devrim tipleri olarak sayılabilir. Bugün ikinci devrim tipi için söylenmesi gereken şey, bu devrimlerin aynı zamanda şu ya da bu ölçüde güçlü bir anti-emperyalist devrim yanının da olacağıdır. Üçüncü ve dördüncü devrim tipleri için söylenmesi gereken şey ise şudur: Bugün klasik tipte sömürge yok denecek kadar azalmıştır. Daha çok kendisi de emperyalizme bağımlı ülkelerde "iç sömürge" statüsü içinde ele alınabilecek alanlarda bu tip devrimlerden söz edilebilir. Bu tip devrimler, Komintern Programı'nın yazıldığı döneme göre çok daha önemsiz hale gelmişlerdir. Bunun da ötesinde, birçok halde bir bütün olarak emperyalist sistemi zayıflatma rolleri de –Sosyalist bir ülkenin olmadığı şartlarda– oldukça gerilemiştir.

Komintern'in sözünü ettiğimiz programının ilgili bölümünün incelenmesinde dikkat çeken şeylerden biri, programda

devrim tipleri ülkelere göre sınıflandırılırken ve devrim tipleri belirlenirken çok dikkatli davranılması, yapılanın "şematik" bir değerlendirme olduğunun ve tüm gerçekliği kapsamadığının, her ülkenin somut incelenme gerekliliğinin bu tiplemeyle ortadan kalkmadığının bilince çıkartılmasıdır.

Ülkelere göre devrim tiplerini yaparken, yalnızca ekonomik gelişmişlik derecesi, ya da yalnızca siyasi yapı, yalnızca emperyalist güçlerle olan ilişkiler, yalnızca üst yapının kimi kurumları vb. ele alınmamakta, tüm faktörler bütünlük içinde değerlendirilerek tipler yapılmaktadır.

Komintern'in 1928 Programı'nda *"Proletarya Diktatörlüğü"* Komünizm'e gidilecek yolda esas hedef olarak konmakta ve *"farklı ülkelerde proletarya diktatörlüğüne geçişin farklı koşulları ve yolları şematik olarak şu üç tipe indirgenir"* dendiğinden sonra, şunlar söylenmektedir:

"Güçlü olarak gelişmiş üretici güçlere, yüksek bir düzeyde merkezileşmiş üretime, özgül ağırlığı nispeten önemsiz olan küçük işletmelere, eski ve yerleşik bir burjuva demokratik sisteme sahip olan YÜKSEK DERECEDE GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELER (ABD, Almanya, İngiltere vb.). Bu ülkelerde programın baş (esas) siyasi talebi, proletarya diktatörlüğüne doğrudan geçiştir. (...)

Tarımda yarı-feodal ilişkilerin artıklarının büyük ölçüde varlığını sürdürdüğünü, Sosyalizmin inşası için gerekli maddi önkoşulların belli bir asgari düzeyde varolduğu, burjuva demokratik devrimin henüz tamamlanmadığı, KAPİTALİZMİN ORTA DERECEDE GELİŞMİŞ OLDUĞU ÜLKELER (İspanya, Portekiz, Polonya, Macaristan, Balkanlar vb.) Bu ülkelerin bazılarında burjuva demokratik devrim az çok hızlı bir biçimde gelişerek Sosyalist devrime dönüşebilir, diğerlerinde ise burjuva demokratik nitelikte kapsamlı görevlere sahip proleter devrim tipleri olanaklıdır. Birinci gruptaki ülkelerde bu yüzden

proletarya diktatörlüğü doğrudan değil, ancak proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünden proletaryanın Sosyalist diktatörlüğüne geçiş süreci içinde kurulabilir. Devrim doğrudan proleter devrimi olarak geliştiği ikinci gruptaki ülkelerde ise, proletarya önderliğinde geniş bir tarım ve köylü hareketi gereklidir; tarım devrimi son derece önemli bir rol, hatta bazen tayin edici bir rol oynar. (...)

SÖMÜRGE VE YARI SÖMÜRGE ÜLKELER (Çin, Hindistan vb.) ve **BAĞIMLI ÜLKELER** (Arjantin, Brezilya vb.) Bu ülkelerden bazılarında sanayi belirli ölçülerde, bazılarında hatta önemli ölçülerde ve fakat yine de Sosyalizmin bağımsız inşası için yeterli olmayan düzeyde gelişmiştir. Hem ekonomide, hem de siyasi üstyapıda ortaçağın feodal ilişkileri ya da "Asya tipi üretim tarzı". Kilit sanayiler, tayin edici ticaret, bankacılık ve ulaşım işletmeleri, büyük topraklar ve plantasyonlar vb. yabancı emperyalist grupların elinde toplanmıştır. Bu ülkelerde feodalizme ve kapitalizm öncesi sömürü biçimlerine karşı mücadele, tutarlı köylü tarım devrimi ve yabancı emperyalizme karşı ve ulusal bağımsızlık için mücadele tayin edici bir önem taşır. Kural olarak bu ülkelerde proletarya diktatörlüğüne geçiş, ancak bir dizi hazırlık aşamasından geçmekle, ancak burjuva demokratik devrimin Sosyalist devrime dönüştüğü bütün bir dönemin sonucu olarak olanaklıdır. Bu ülkelerden çoğunda Sosyalizm, ancak proletarya diktatörlüğünün daha önceden kurulduğu ülkelerin doğrudan yardımıyla başarıyla inşa edilebilir."

Komintern Programı'nda devamen bu üçüncü tip ülkelerin bir alt bölümü olarak;

"Ücretli sanayi işçilerinin hemen hemen hiç bulunmadığı, nüfusun çoğunluğunun hala kabile koşullarında yaşadığı ve eski klan toplumunun kalıntılarının hala varlığını sürdürdüğü, ulusal burjuvazinin hemen hemen hiç bulunmadığı ve yabancı emperyalizmin esas olarak silahlı işgal ve toprak il-

hakı biçiminde ortaya çıktığı DAHA DA GERİ ÜLKELER (örneğin Afrikanın bazı kısımları)" sayılmakta, bu ülkeler açısından devrim görevi şöyle konmaktadır:

"Bu ülkelerde merkezi görev, ulusal kurtuluş mücadelesidir. Bu ülkelerde, proletarya diktatörlüğü bulunan ülkeler tarafından yeterince güçlü bir şekilde desteklendiği takdirde, ulusal ayaklanmalar ve bunların zaferi, kapitalizm aşamasını atlayarak Sosyalizmin yolunu açabilir."

(Bütün alıntılar: Leninizm Defterleri, İkinci Defter, Proleter Devrimin Teorisi, İnter Yayınları, Eylül 1990, İstanbul, sayfa 91-93)

. Komintern Programı'nda yapılan bu tespitler bağlamında bugün şunlar bilince çıkartılmak zorundadır:

Ülkeler devrim tipleri açısından birbirinden ayrılırken önce, ilk iki kategoride gelişmişlik dereceleri bakımından **"yüksek derecede gelişmiş kapitalist ülkeler"**, **"kapitalizmin gelişmesinin orta derecede olduğu ülkeler"** şeklinde adlandırılmaktadır.

Birinci kategoride ele alınan **"yüksek derecede gelişmiş kapitalist ülkeler"** emperyalist ülkelerdir. Buralarda proletarya diktatörlüğü devrimin güncel hedefi olarak gündemde görülmektedir. Bugün de bu aynen geçerlidir. Burada, yalnızca bu ülkelerde **"yerleşik burjuva demokratik siyasetin"** varsayıldığı, faşizmin iktidarda olması şartlarında, –devrim aşamasında bir değişiklik olmaksızın– taktik değişiklikler olabileceği bilinmelidir.

İkinci kategoride ele alınan ülkeler emperyalist ülkeler değildir. Ve fakat kapitalizm, Sosyalizmin bağımsız inşasına izin verecek ölçüde gelişmiştir. Ve bu ülkelerde emperyalizmle ilişkiler, bu ülkelerin devriminde anti-emperyalist (milli)

devrimi gerektirmeyen ilişkilerdir. Bunlar emperyalist olmayan, bağımsız kapitalist ülkelerdir. Bunların bir bölümü için süreç içinde Sosyalist devrime dönüşecek burjuva demokratik devrimi, bir diğer bölümü için ise demokratik devrimin çözülmemiş görevlerini de Sosyalist iktidar altında çezecek proleter devrimi öngörülmektedir. Bu tip ülkeler bağlamında bilince çıkartılması gereken şey, 1928 şartlarında emperyalizmin oldukça güçsüz olduğu bir ortamda, Sosyalist bir devletin var olduğu şartlarda tipik olan bu kategorinin, bugün yaygın olmadığı, bugün emperyalizmin 1928'e göre çok daha egemen olduğu ve emperyalist olmayan kapitalist ülkeler açısından anti-emperyalist devrim görevlerinin 1928'e göre daha ağırlıklı bir rol oynadığıdır.

Üçüncü kategoride ele alınan "SÖMÜRGE, YARI SÖMÜRGE VE BAĞIMLI ÜLKELER"e gelince, Komintern Programı'nda bu ülkeler açısından gelişmişlik derecesinden çok, emperyalizme bağımlılık –ve onun biçimleri– meselesi öne çıkarılmıştır. Bütün bu ülkeler açısından –ilk iki kategori içinde ele alınanların tersine– anti-emperyalist devrim, Sosyalizme giden yolda bu ülkelerde temel sorunlardan biridir. Bu bağlamda, 1928 şartlarında "sömürge ve yarı sömürge" tipi –yani emperyalizmin doğrudan askeri işgali, ilhaki biçimindeki– bağımlılığın tipik olduğu, İkinci Dünya Savaşı ertesindeki süreçte, bu tip bağımlılığın yerini görünürde bağımsız ve fakat gerçekte bağımlı "yeni sömürge" tipte bir bağımlılığa bıraktığını bilmemiz gerekir. Ki Komintern bu tip bağımlılık hakkında, biçimi belirtmeden yalnızca "bağımlı ülkeler" diyor.

Komintern Programı'nda bu kategorinin bir alt unsuru olarak sayılan *"ücretli sanayi işçilerinin hemen hemen hiç bulunmadığı..."*, *"daha da geri ülkeler"* açısından söylenecek şey, bu gibi ülkelerin de 1928'e göre bugün çok az olduğudur.

Komintern Programı'nda sözü edilen tipte "**ulusal kurtuluş mücadeleleri**", bugün daha çok emperyalizme bağımlı ülkelerde "iç sömürge" durumunda bulunan alanlarda görülmektedir.

Komintern Programı'nın anlayışından yola çıkarak bugün için şematik olarak, ülkeler ve devrim tipleri açısından şöyle bir resim çizebiliriz:

Proletarya diktatörlüğünü derhal kurma hedefli proleter (Sosyalist) devrim: Emperyalist ülkeler için geçerli devrim stratejisi budur.

Fakat iktisaden gelişmiş emperyalizme bağımlı ülkelerin bir bölümünde de, güçlü anti-emperyalist ve demokratik görevleri Sosyalist bir iktidar altında "geçerken" çözecek Sosyalist devrimler de mümkündür.

Sosyalist devrimin yolunu açabilmek için, İşçi-Köylü Diktatörlüğü'nü kurma hedefli burjuva demokratik devrim; ya da Yeni Demokratik Devrim, Halk Demokratik Devrimi: Bu, emperyalizme bağımlı ülkeler içinde iktisaden gelişmiş olan ve fakat yine de henüz Sosyalist devrime izin verecek ölçüde bir gelişme seviyesine sahip olmayan ülkeler için geçerlidir. Bu ülkelerde Sosyalizme geçiş, ülkelerin durumuna göre uzun ya da daha kısa sürebilir.

Sömürgelerde, anti-sömürgeci, ulusal kurtuluş savaşları: Bu, yukarda da belirttiğimiz gibi, bugün daha çok iç sömürge olan alanlarda olmakta ve çoğunlukla emperyalizmle uzlaşmaya hazır ulusal burjuvazinin önderliğinde yürümektedir.

Çizilen bu resmin şematik olduğu, ancak bir çıkış noktası olarak alındığında bir işe yaradığı ve hiçbir şekilde her ülkenin somutunun somut olarak inceleme, özümlemesi gerekliliğini ortadan kaldırmadığı bir an akıldan çıkarılmamalıdır.

Çok genel planda söylendiğinde, bugün de ülkelerin büyük çoğunluğunda proleterya devrimi ve proletarya diktatörlüğü öncesinde değişik devrim aşamaları yaşanacaktır. Bu böyle istendiğinden değil, objektif şartlar ve bu şartlar temelinde ortaya çıkan sınıf ilişkileri, güçler dengesi, devrimin öznelerinin, yani işçi sınıfının ve diğer emekçi yığınların bilinç ve örgütlenme seviyesi bunu zorunlu kıldığı için böyledir.

Sosyalist Devrim

Bundan önceki yazılarda Devrim ve Devrim Aşamaları üzerinde durmuş, devrim aşamaları konusunda Komintern'in Programında yaptığı ayrımları ortaya koymuştuk ve bunların güncel anlamı üzerine tartışmıştık.

Şimdi, devrim aşamaları içinde, esasta **"güçlü üretici güçlere, yüksek bir düzeyde merkezileşmiş üretime, nispeten önemsiz küçük işletmelere, eski ve yerleşik bir burjuva demokratik siyasi sisteme sahip olan ÇOK GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELER"** (Komintern Programı'ndan) için öngörülen PROLETER, SOSYALİST DEVRİM üzerinde duracağız.

Kapitalist toplumla Komünist toplum arasında, birincisinden ikincisine oldukça uzun sürecek bir geçiş dönemi vardır. Bu geçiş döneminin tümüne Sosyalist dönem (ya da Komünizmin birinci evresi) denir. Bu dönemi burjuvazinin siyasi iktidarını yıkarak başlatan ve durmaksızın sürdürülen devrime, Sosyalist Devrim denir.

Sosyalist Devrim, siyasi anlamda, diğer emekçi sınıfları, en başta da yoksul köylülüğü kendi etrafında birleştirmiş olan işçi sınıfının, o güne dek hakim olan sömürücü burjuvazinin iktidarını yıkarak, kendi öz iktidarını kurması ve devrimi komünizme dek sürekli kılmasıdır.

Komünist Enternasyonal'in 1928'de kabul edilen programında dendiği gibi:

"Proletaryanın iktidarı ele geçirmesi, parlamentoda çoğunluğu kazanarak mevcut burjuva devlet aygıtını barışçı yoldan «ele geçirmek» demek değildir. Burjuvazi, başkalarından çaldığı mallarını korumak ve siyasi hakimiyetini sağlamlaştırmak için her türlü zora ve teröre başvurur. Kendisinden önceki feodal soyluluk gibi burjuvazi de,

en sert, en amansız bir mücadeleye girişmeden tarihteki yerini yeni sınıfa tarketmeyecektir. Proletarya burjuvazinin şiddetini ancak en kararlı bir şekilde şiddet kullanarak yıkabilir. Proletaryanın iktidarı ele geçirmesi demek, burjuva iktidarının şiddete dayanarak yok edilmesi, kapitalist devlet aygıtının (burjuva ordusu, polisi, devlet hiyerarşisi, mahkemeler, parlamento vb.) parçalanması ve en başta sömürücüleri bastırmanın aracı olan proletarya iktidarının yeni organlarının, kapitalist devlet aygıtının yerine geçirilmesi demektir." (Komünist Enternasyonal Programı, Aydınlık Yayınları, İstanbul, 1977, sayfa 49)

Sosyalist Devrim'in siyasi iktidarı PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜdür. (*Proletarya Diktatörlüğü için bkz. Eğitim Köşesi, YDİ sayı 14, sayfa 25*)

PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ, ilke olarak burjuvazi ve kapitalizmin yalnızca bir bölümünü değil, bütününü yok etmeye, burjuvaziyi sınıf olarak ortadan kaldırmaya yönelik bir iktidardır. Verili bir anda, objektif şartlar burjuvazinin tümünün mülksüzleştirilmesini imkansız kılrsa bile, bu, Proletarya Diktatörlüğü'nün hedefinin bir bütün olarak burjuvaziyi yok etmek olduğu gerçeğini değiştirmez. Ancak bu bilinçle hareket eden ve emekçi yığınları da bu bilinçle eğiten bir siyaset, gerçek bir proletarya diktatörlüğü siyasetidir.

Proletarya Diktatörlüğü, burjuvaziyi sınıf olarak ortadan kaldırmakla kalmaz, aynı zamanda kapitalizmin bütün artuklarına ve burjuvazi ideolojisine karşı da kesintisiz devrimi örgütler. Bu nedenlerle Proletarya Diktatörlüğü içinde sömürücü sınıf temsilcilerine yer yoktur.

Sosyalist Devrim, proletaryanın iktidarı ele geçirmesiyle birlikte, "*mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmesi*" işine, yani burjuvazinin sınıf olarak ortadan kaldırılması işine, burjuvazinin iktisadi temelini çökertilmesi işine girer. İktidarı ele geçiren

proletaryanın, iktisadi alanda hangi adımları atacağı konusunda, ilk olarak *Komünist Manifesto*'da ortaya konan görüşler, daha sonra Komünist Enternasyonal Programı'nda 1928 şartlarına uygulanmıştır. Bu alanda, Komünist Enternasyonal Programı'nda getirilen görüşler özü itibarıyla bugün de geçerlidir.

Programda bu bağlamda şunlar söylenmektedir:

"Muzaffer Proletarya ele geçirdiği iktidarı, iktisadi devrim için, yani kapitalist üretim ilişkilerinin devrimci bir tarzda sosyalist üretim ilişkilerine dönüştürülmesi için bir kaldıraç olarak kullanır. Bu muazzam iktisadi devrimin başlangıç noktası, büyük toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi, yani burjuvazinin tekelci mülkiyetinin proletarya devletinin mülkiyetine dönüştürülmesidir. " (age, sayfa 53)

Burada, sosyalist üretim ilişkileri için burjuvazinin ***"tekelci mülkiyetinin"***, yani burjuva mülkiyetinin en büyük biçimlerinin sosyalist devlet mülkiyetine dönüştürülmesinin başlangıç olacağı düşüncesi çok önemlidir.

Bugün, en ileri kapitalist ülkelere bakıldığında şu durum görülür: Her türlü mülkiyette tekelleşme çok büyük boyutlara varmıştır. Burjuva mülklerin büyük çoğunluğu tekellerin elindedir. Fakat buna rağmen hem tarımda, hem sanayide, hem ticarete, hem hizmet sektöründe, bütün mülk içindeki gerçek payı fazla olmasa da, kitlesellik açısından ele alındığında, önemli sayıda olan orta ve küçük mülkiyet de sözkonusudur. Bir anda tüm kapitalist mülkiyetini ortadan kaldırmaya kalkmak, bugünkü şartlarda da toplumun büyük çoğunluğunu karşısına almak anlamına gelir, proletarya diktatörlüğünün sonu olur. Bu yüzden proletarya mülksüzleştirmede burjuva mülkiyetini bir anlamda ***"sıraya koymak"*** zordur. Tekelci mülkiyetin sosyalist devlet mülkiyetine dö-

nüştürülmesi ilk adım olarak kavrandığında, iktisadi açıdan proletaryayı ülkenin mutlak hakimi haline getirir, ve diğer adımları atabilmek, mülksüzleştirmeyi derinleştirebilmek için iktisadi temeli sağlar.

Komünist Enternasyonal, bu genel görev tespitinden sonra, proletarya diktatörlüğü şartlarında somut olarak çeşitli alanlarda neler yapılacağı üzerinde durur. Komintern Programı'nda yer alan bu tespitleri aşağıda olduğu gibi aktarıyoruz. Kuşkusuz burada söylenene bugün eklenecek şeyler vardır. Ve fakat özsel olan değişmemiştir:

“A. Sanayi, Ulaştırma ve Haberleşme

a) Bütün büyük özel kapitalist sanai işletmelerine (fabrikalar, madenler, elektrik santralleri) el konulması (tazminat ödenmeksizin kamulaştırılması) ve bunların proletarya tarafından devletleştirilmesi ve devlete ve belediyelere ait bütün işletmelerin Sovyetlere devredilmesi.

b) Özel kapitalist demiryolu, karayolu, gemi ve havayolu (uçakla yük ve yolcu taşımacılığı) ulaşımına el konulması ve bunların proletarya tarafından devletleştirilmesi ve devlete ve belediyelere ait her türlü ulaşım aracının Sovyetlere devredilmesi.

c) Haberleşme alanındaki (telgraf, telefon ve radyo) özel kapitalist işletmelere el konulması ve bunların proletarya tarafından devletleştirilmesi ve devletin ve belediyelerin elindeki haberleşme hizmetlerinin Sovyetlere devredilmesi.

d) Sanayinin işçiler tarafından yönetilmesinin örgütlenmesi, işçi sendikalarının büyük ölçüde katıldığı devlet yönetim organlarının kurulması. Fabrika konseylerine düşen görevlerin güvence altına alınması.

e) Sanayinin en geniş kitlelerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden örgütlenmesi; eski hakim sınıfların ihtiyaçlarına

hizmet eden sanayi dallarının (lüks eşya vb.) yeniden örgütlenmesi; köylü tarımı ile bağları güçlendirmek için, tarımın gelişmesine yardım eden sanayi dallarının güçlendirilmesi; iktisadi devlet işletmelerinin geliştirilmesi ve bütün milli ekonominin gelişme hızının artırılması.

B. Tarım

a) Şehirlerdeki ve köylük bölgelerdeki bütün büyük topraklara (kişilere, kiliselere, manastırlara vb. ait olan) el konulması ve bunların proletarya tarafından devletleştirilmesi ve ormanlar, madenler, sular vb. de dahil olmak üzere devletin ve belediyelerin mülkiyetindeki bütün toprakların Sovyetlere devredilmesi, daha sonra da bütün toprakların devletleştirilmesi.

b) Malikane toprakları üzerindeki bina, makina ve diğer teçhizat, büyükbaş hayvan, tarım ürünlerinin işlendiği tesisler (değirmen, mandıra, kireç ocağı vb.) gibi bütün üretim araçlarına el konulması.

c) Büyük çiftliklerin ve özellikle de örnek çiftliklerin ve büyük iktisadi öneme sahip olan çiftliklerin, Sovyet çiftlikleri olarak örgütlenmek ve işletilmek üzere proletarya diktatörlüğünün organlarına devredilmesi.

d) Büyük toprak sahiplerinin ve diğer toprak sahiplerinin el konulan topraklarının bir kısmının, özellikle bu toprakların önceleri ortakçılar tarafından işlendiği ve bu ortakçıların iktisadi bakımdan boyunduruk altında tutulmasına hizmet ettiği yerlerde köylülere (yoksul köylülere ve kısmen de orta köylülere) devredilmesi. Bu toprakların köylülere dağıtılacak olan kısmının büyüklüğünü iktisadi yarar ve köylüleri tarafsızlaştırma ve onları proletarya davasına kazanma ihtiyacı belirleyecektir. Dolayısıyla dağıtılacak olan parçanın büyüklüğü farklı yerel koşullara göre değişecektir.

e) Toprağın alınıp satılmasının yasaklanması; köylüler toprağı ellerinde tutacak ve kapitalistlere, vurgunculara vb. devretmeyeceklerdir. Bu yasağa herhangi bir şekilde uyulmamasına karşı şiddetle mücadele edilecektir.

f) Tefeciliğe karşı mücadelede, tefecilerle yapılan bütün borç senetlerinin ve sömürülen köylü tabakalarının bütün borçlarının iptal edilmesi; yoksul köylüler ve fğilerden vb. muaf olacaktır.

g) Tarımsal üretici güçleri geliştirmek için devlet tarafından elektriğe kavuşturma, traktör üretimi, kimyasal gübre üretimi, Sovyet çiftliklerinde iyi tohumluk ve cins hayvan yetiştirme, tarımı geliştirme amacıyla büyük ölçüde kredi sağlama gibi geniş kapsamlı tedbirlerin getirilmesi.

h) Tarım kooperatiflerinin ve köylerdeki kolektif üretimin bütün biçimlerinin (üretici kooperatifleri, komünler vb.) teşvik edilmesi ve mali bakımdan desteklenmesi. Köylü kitlelerinin bağımsız eylemleri temelinde köylü kooperatiflerinin (pazarlama, satın alma, kredi işlemlerini yürütmek için, kooperatifler kurulması için sistemli bir şekilde propaganda yapılması; tartışmasız teknik ve iktisadi üstünlüğünden dolayı kısa dönemde büyük yarar sağlayacak olan ve geniş emekçi köylü kitlelerinin sosyalizme geçişini sağlamanın en iyi yöntemi olan büyük çapta tarım üretiminin propagandasını yapmak.

C. Ticaret ve Kredi

a) Özel bankaların proletarya tarafından devletleştirilmesi (bütün altın stokları, bütün tahviller, mevduatlar vb. devlete devredilecektir) ve merkez bankasının, belediye bankalarının ve benzeri bankaların proletarya devletine devredilmesi.

b) Bütün bankacılık sisteminin merkezileştirilmesi; devletleştirilmiş olan bütün büyük bankaların tek bir merkezi devlet bankasına bağımlı kılınması.

c) Toptan ticaretin ve büyük pekakende satış işletmelerinin (depolar, tahıl ambarları, büyük mağazalar, ürün stokları vb.) devletleştirilmesi ve bunların Sovyet devletinin organlarına devredilmesi.

d) En önemli dağıtım mekanizması olan tüketici kooperatiflerine her türlü desteğin sağlanması; bu kooperatiflerin çalışmasının uyumlu bir hale getirilmesi ve kitlelerin bu işletmelerin kurulmasına bağımsız olarak katılmalarının sağlanması.

e) Dış ticaretin devlet tekeline alınması.

f) Yerli ve yabancı kapitalistlere olan devlet borçlarının iptal edilmesi.

D. Emegın Korunması, Toplumsal Yasalar vb.

a) İşgününün yedi saate, sağlığa özellikle zararlı olan mesleklerde ise altı saate indirilmesi. Üretici güçlerin çok gelişmiş olduğu ülkelerde işgünü daha da kısaltılacak ve haftada beş gün çalışılacaktır. İşgünün uzunluğu, emek verimliliğindeki artışlara göre ayarlanacaktır.

b) Genel kural olarak gece çalışmasının ve sağlığa özellikle zararlı olan mesleklerde kadınların çalışmasının yasaklanması; çocukların çalıştırılmasının yasaklanması; fazla mesainin yasaklanması.

c) Gençler için işgününün kısaltılması (onsekiz yaşından küçük onları için en fazla altı saat). Maddi üretimi, genel ve siyasi eğitimle birleştirerek gençlerin emeginin sosyalist yeniden örgütlenmesi.

d) Bizzat sigortalılar tarafından yönetilecek, bedeli devlet tarafından ödenecek (özel işletmelerin hala var olduğu yerlerde sigorta bedeli özel işveren tarafından ödenecektir) her türlü sosyal sigorta (sağlık, ihtiyarlık, kaza, işsizlik vb.).

e) Kapsamlı bir kamu sağığı sisteminin ve parasız sağıık hizmetlerinin kurulması; toplumsal hastalıklara karşı savaş açılacaktır (alkolizm, zührevi hastalıklar, verem).

f) Kadın ve erkek arasında kanun önünde ve toplum hayatında toplumsal eşitliğıin sağılanması, evlenme ve aile kanununun köklü bir şekilde düzeltilmesi. Anneliğıin toplumsal bir işlev olarak kabul edilmesi; anne ve çocuğıunun korunması; çocukların ve on sekiz yaşından küçük gençlerin toplum tarafından bakımı ve yetiştirilmesi için tedbirlerin getirilmesi (yuvalar, ana okulları, çocuk bakımevleri vb.). Giderek ev işlerinin yükünü azaltacak olan kurumların açılması (ortak mutfaklar, çamaşırhaneler); kadınları köleleştiren ideolojilere ve geleneklere karşı planlı bir kültürel mücadele.

E. Konut Sorunu

- a) Büyük emlak sahiplerinin mülklerine el konulması.
- b) El konulan evlerin yerel Sovyetlere devredilmesi.
- c) Burjuva mahallelerine işçilerin yerleştirilmesi.
- d) Sarayların ve devlete ve özel kişilere ait büyük binaların işçi örgütlerine devredilmesi.

e) Geniş çapta konut yapımı programlarının uygulamaya konulması.

F. Milli Mesele ve Sömürge Meselesi

a) Irk farkı gözetilmeksizin bütün milletlerin, siyasi ayrılma hakkı da dahil olmak üzere, kendi kaderlerini tamamen kendilerinin tayin etme hakkının tanınması.

b) Kapitalizmin boyunduruğından kurtulan bütün halkların askeri ve iktisadi güçlerinin, emperyalizme karşı mücadele ve sosyalist ekonominin inşası için gönüllü olarak birleştirilmesi ve merkezileştirilmesi.

c) Herhangi bir halk, millet ya da ırka yönelen bütün sınırlamalara ve kısıtlamalara karşı sert ve kararlı bir şekilde mücadele edilmesi. Bütün milletlerin ve ırkların tam eşitliği.

d) Sovyet devleti, sahip olduğu bütün olanaklarla, kapitalizmin boyunduruğundan kurtulan milletlerin milli kültürlerinin gelişmesini güvence altına alır ve destekler, sürekli olarak bu kültürlerin içeriğine proleter bir nitelik kazandırmaya çalışır.

e) Gerçek ve tam milli eşitlik için sağlam bir temel yaratmak amacıyla, eskiden baskı altında olan "bölgelerin", "kenar bölgelerin" ve "sömürgelerin" iktisadi, siyasi ve kültürel bakımdan ilerlemesinin her açıdan desteklenmesi.

f) şovenizmin, milli nefretin, ırkçı önyargıların ve feodal ve kapitalist barbarlığın diğer bütün ideolojik kalıntılarına karşı mücadele.

G. İdeolojik Etkileme Araçları

a) Basımevlerinin devletleştirilmesi.

b) Gazetelerin ve yayınların devlet tekeline alınması.

c) Büyük sinema ve tiyatroların devletleştirilmesi.

d) Düşünsel amaçlar için üretim yapan devletleştirilmiş üretim araçlarının emekçi halkın siyasi ve genel eğitimiyle ilgili geniş kapsamlı programların uygulanmasında ve proleter sınıf temelleri üzerinde yeni bir sosyalist kültürün inşa edilmesinde kullanılması." (*age, sayfa 53-59*)

Demokratik Devrim

Sosyalist Devrim, en klasik ve kaba biçimiyle alt yapıda kapitalist olan, üst yapıda burjuva demokratik bir sistemi yaşamış olan veya yaşayan devletlerde gündeme gelen devrimdir.

Sosyalist Devrim, kapitalizmden komünizme geçişte bir ara evre olan sosyalist sistemi kurmak için yapılan devrimdir. Bu devrim işçi sınıfının, diğer emekçi sınıf ve tabakaların ittifakı temelinde BÜTÜN BURJUVAZİ'ye karşı bir devrimdir. Bu, içinde bulunulan anda, bütün burjuva kesimlerine doğrudan saldırılmasa, bir bölümüne bir süre göz yumulmak zorunda kalınsa da; özde, ilkede böyledir.

Bugün de, fakat ne yazık ki birçok ülkede, hemen Sosyalist Devrim yapmak mümkün değildir. Sosyalist Devrim öncesinde, Sosyalist Devrimin de şartlarını yaratabilmek amacıyla demokratik devrimler gündemdedir. Nedir Demokratik Devrim? Onu Sosyalist Devrimden ayıran temel özellikler nelerdir? Şimdi bu sorulara cevap arayalım:

Demokratik Devrim, tarihi olarak Sosyalizm için objektif ve subjektif şartların oluşmadığı bir dönemde, feodalizmden kapitalizme geçiş döneminde ortaya çıkmış devrim tipidir. Kapitalist üretici güçlere, bağrında geliştikleri feodal toplum sisteminin çerçevesi dar gelmeye başlamış, ilerlemek isteyen kapitalist üretici güçlerle, onların gelişmesine set çeken, ket vuran feodal üretim ilişkileri arasındaki zıtlık bir altüst oluşu, üretici güçlerle üretim arasındaki ilişkiler arasındaki uyumun yeniden sağlanmasını DEVRİM'i dayatmıştır.

İşte tarihi olarak, feodalizmden kapitalizme geçişi sağlayan bu altüst oluşlara DEMOKRATİK DEVRİM adı verilmiştir. En radikal ve saf örneği, 1789 Fransız Devrimi'nde yaşanan bu devrimlere Demokratik Devrim denmesinin temel nedeni, bu devrimlerin siyasi üst yapıda feodal yöneticinin her şeyi belirlediği

feodal despotizmin yerine, oy hakkına sahip tüm vatandaşların oylarıyla belirli bir süre için seçilen temsilcilerin siyasi iktidarı elinde bulundurduğu BURJUVA DEMOKRASİSİ'ni geçirmesidir.

Demokrasi, eski Yunanca'da "*halkın kendini yönetmesi*" anlamına gelen bir sözcüktür. Demokratik Devrim, siyasal üst yapıda, kralların, feodal beylerin kişisel yönetimi yerine, halkın kendi kendini yönetmesini sağlama iddiasıyla gerçekleştirilen devrimdir. Gerçekte, Demokratik Devrim tarihi olarak, sınıflararası mücadelede yeniyi, gelişmeyi temsil eden burjuvaziyle; eskiyi, çöküşü temsil eden feodaller arasındaki iktidarı mücadelesinde, feodallerin iktidarına son vererek, burjuvazinin iktidarını sağlayan devrimdir.

Demokratik Devrim, tarihi olarak burjuvazi önderliğinde gelişip, burjuvazinin iktidarıyla sonuçlandığından, bu devrimlere BURJUVA DEMOKRATİK DEVRİM adı verilmiştir. Burjuva demokratik devrimlerde, tarihi olarak, burjuvazi kendisiyle birlikte feodal düzenden zarar gören köylü yığınlarını ve henüz yeni gelişmeye başlayan proletaryayı kendi bayrağı altında "Eşitlik, Kardeşlik, Özgürlük" şiarları altında toplamayı başarmıştır. Bu şiarlar altında proletaryanın ve köylü yığınlarının mücadelesiyle feodalizmi alt edip iktidara gelen burjuvazinin eşitlikten, kardeşlikten, özgürlükten, yalnızca kendisinin sınıf iktidarını anladığı, kapitalist sömürü hakimiyetini anladığı açıkça ortaya çıkmıştır.

Demokratik Devrim sonucu siyasi iktidarı eline geçiren burjuvazi, bu siyasi iktidarı alt ve üst yapıda kesin hakimiyetini perçinlemek için kullanmıştır. Alt ve üst yapıda, burjuva demokratik devrim ne ölçüde derin ve radikal olduysa, sosyalizmin objektif şartları burjuva, kapitalist toplumun bağrında o ölçüde olgunlaşmıştır.

Teorik olarak, en derin ve radikal burjuva demokratik

devriminin sonucu, feodal artıkların alt ve üst yapıdan bütünüyle tasfiyesidir. Feodal artıkların alt ve üst yapıdan tasfiyesi, toplumun alt yapıda tam kapitalistleşmesi, bir yandan burjuvazinin sınıf olarak tam hakimiyeti anlamına gelirken, diğer yandan işçi sınıfının nicel olarak büyümesi ve sömürülen esas sınıf haline gelmesi anlamına gelir. Üst yapıda, burjuva demokrasisinin de en son seviyesine kadar gelişmesi; bir yandan burjuvazinin kesin siyasi hakimiyetini sağlaması anlamına gelirken, diğer yandan, işçi sınıfı ve emekçi yığınların da bilinç ve örgütlenme seviyelerinin yükselmesi, işçi sınıfının nitel olarak da toplumun en devrimci sınıfı olduğunun giderek daha fazla bilinçlere çıkması anlamına gelir.

Bu, burjuva toplumunun bağrında sosyalizmin objektif şartlarının olgunlaşması demektir. O halde, burjuva demokratik devrim, yalnızca burjuvazinin değil, aynı zamanda ezilen ve sömürülen sınıf ve tabakaların, en başta da Sosyalist Devrimin esas öznesi olan işçi sınıfının çıkarlarına da uygun bir devrimdir. Kuşkusuz, kapitalist sistem de feodal sistem gibi, sömürü üzerine kurulu bir sistemdir. İkiisi arasındaki fark, sömürü biçimindeki bir farktır. Burjuvazi de, feodal beyler gibi, sömürücü bir sınıftır.

İşçi sınıfı açısından fakat, burjuvazinin iktidarı, feodal iktidara; kapitalist sömürü, feodal sömürüye göre bir ilerlemeyi, sömürsüz bir dünya yönünde şartları olgunlaştıran objektif bir gelişmeyi ifade etmektedir. Bu yüzden, işçi sınıfı ve emekçi yığınların burjuva demokratik devrimden çıkarı vardır. Hatta evet Marx'ın ve Engels'in, 1848 Devriminden yola çıkarak ortaya koyduğu gibi ve Lenin'in de **“Sosyal Demokrasinin Demokratik Devrimde İki Taktiği”** adlı eserinde gerekçelendirdiği gibi, burjuva devrimin sonuna kadar götürülmesinden en fazla çıkarı olan sınıf proletaryadır. Bu neden böyledir? Neden burjuvazi tarihi olarak kendi sınıf damgasını bastığı, adını verdiği burjuva demokratik devrimi en son sınırına kadar geliştirme yeteneğine

ve cesaretine sahip değildir? Ve bu olgunun siyasi sonucu nedir?

Yukarıda da, ortaya koyduğumuz gibi, burjuva demokratik devrimin derinleştirilmesi, aynı zamanda kapitalist toplumun bağrında gelişen ve o toplumun “*mezar kazıcısı*” olan proletaryanın nicel ve nitel olarak gelişmesi anlamına gelir. Burjuvazi, feodalizmi tasfiye ettiği ve demokrasiyi geliştirdiği ölçüde, kendi baş düşmanı olan sınıfı proletaryayı da güçlendirmektedir.

Başlangıçta güçsüz olduğu için, burjuvazinin kuyruğunda feodalizme karşı mücadelede “*yararlı aptal*” rolünü oynayan, burjuva devrimin askerlerini oluşturan proletarya, devrimin gelişmesi sürecinde giderek artan ölçüde bağımsız, kendi sınıf çıkarları (ki bunlar bir noktadan itibaren burjuvazinin sınıf çıkarlarıyla taban tabana zıt çıkarlardır) doğrultusunda hareket eden bir sınıf olma yönünde gelişir. O, geliştiği ölçüde, diğer ezilen sınıf ve tabakaları da burjuvazinin etkisinden kurtarıp kendi bayrağı altında toplama yetisine sahip bir sınıftır. Bunu gören burjuvazi, kendi iktidarını sürdürebilmek için, proletaryaya karşı, kendinden geri sınıflarla ve onların siyasi temsilcileriyle uzlaşmalara girişir.

Böylece, esasta 19. yüzyıldaki bütün burjuva devrimlerinde yaşanan, burjuvazi önderliğindeki devrimin, işçi sınıfından duyulan korkuya paralel olarak, er veya geç kesintiye uğratılması, derinleştirilmemesi, siyasi iktidarda şu veya bu ölçüde yerini alan ve hakim konuma gelen burjuvazinin, bu iktidarı eski sınıf temsilcileri, feodallerin temsilcileriyle paylaşması, alt yapıda ve üst yapıda dönüşümlerin sürdürülen radikal devrimlerle, kökten değil, tedricen, zamana yayılarak, reform ve reformcuklarla gerçekleştirilmesi olgusu ortaya çıkar. Burjuvazinin esas kesimleri, hakim kesimleri, büyük burjuvazi, kendi adıyla anılan devrime, burjuva demokratik devrime iha-

net eder. Bu ihanetin nedeni, güçlenen proletaryadan duyulan korkudur.

19. yüzyılın ortalarında gerçekleşen burjuva demokratik devrimlerde, burjuva devrimin sonuna kadar sürdürülmesinden yana burjuvazinin içinde yalnızca küçük burjuva katmanlar içinde yer alan küçük, radikal bir kanat tavır takınır. Proletarya ve radikal küçük burjuva devrimcileri, bu dönemde gerçek burjuva demokratik devrim savunucularıdır. Burjuvazinin diğer kesimi, feodal-lerle uzlaşma demokratik devrimi en kısa sürede kapatma taraftandır.

Bu gelişmenin bir tek siyasi sonucu ve anlamı vardır. Burjuvazi bir bütün olarak ele alındığında artık burjuva demokratik devrimin önderi olamaz. Proletaryanın sınıf olarak burjuva demokratik devriminin sonuna kadar götürülmesinden, burjuvaziden daha çok çıkarı vardır. Eğer burjuva demokratik devriminin yarı yolda kesilmesi istenmiyorsa, eğer burjuva demokratik devriminin önündeki feodalizmi bütün kökleriyle tasfiye görevi en kısa yoldan ve en radikal şekilde tamamlanarak kapitalizmin gelişmesi önündeki tüm engeller bütünüyle kaldırılmak isteniyorsa, eğer burjuva demokrasisi en son sınırına kadar geliştirilmek, böylece işçi sınıfının demokratik eğitimi sınıf mücadelesi içinde ilerletilmek isteniyorsa... kısacası, Sosyalist Devrimin şartlarının en kısa yoldan yaratılması isteniyorsa, o zaman PROLETARYA, DEMOKRATİK DEVRİMİN ÖNDERLİĞİNİ ELE ALMALIDIR.

Marx ve Engels'in 1848 Devrimlerinden çıkardığı bu sonuç; proletaryanın, artık fiili olarak da Demokratik Devrimin önderliği konusunda burjuvaziyle pratik rekabete girebileceği seviyede gelişmiş olduğu, 1905 Rus Devriminin pratiğinde doğrulandı. Menşeviklerin marifeti sonucu, proletaryanın Demokratik Devrimin önderliğini ele geçirememesi, devrimin en kısa zamanda tasfiyesi sonucunu verdi.

Lenin, “*İki Taktik*”te, artık Demokratik Devrimin önderliğinin burjuvazinin elinden alınması gerektiği sonucunu formüle eder. Geçmişte, burjuva demokratik devrimin burjuvazinin önderliğinde olması gerektiği çok açık bir meseledir. Artık proletarya da bu devrime önderlik edecek duruma gelmiştir. Ve etmelidir.

Geçmişte, burjuva demokratik devriminin sonucunda burjuvazinin siyasi iktidarı vardır. Ve başka bir iktidar mümkün değildi. Şimdi, burjuvazinin devrimci barutunun tükenmiş olduğu şartlarda, Demokratik Devrime proletaryanın önderlik ettiği şartlarda, siyasi iktidar, burjuvazinin diktatörlüğü olamaz. Devrim artık burjuvazinin değil, İŞÇİLERİN KÖYLÜLERİN DEMOKRATİK DEVRİMİDİR. Bu devrimin sonucunda kurulacak iktidar, burjuvazinin diktatörlüğü değil, İŞÇİLERİN-KÖYLÜLERİN DEVRİMCİ-DEMOKRATİK DİKTATÖRLÜĞÜ’dür.

Bu diktatörlük, henüz sosyalist inşayı önüne koyan bir proletarya diktatörlüğü değildir. İçinde, ilke olarak burjuvazinin bir kesimi de, hakim konumda olmamak ve sürekli sınıf mücadelesi içinde geriletilme, tasfiyeye yönelinmesi şartıyla, yer alabilir. Böyle bir diktatörlük, esas olarak burjuva demokratik devrimin görevlerini çözer. Bu yüzden sosyalist değil, demokratiktir. Devrim de, Sosyalist değil, Demokratik Devrimdir. Fakat bu, eski tipte Demokratik Devrimlerin tersine, proletarya önderliğinde demokratik bir devrimdir.

Lenin’in bu düşünceleri, daha sonra Çin Devrimi’nin deneyimlerini Marksist-Leninist bir temelde yorumlayarak “*Yeni Demokrasi*”yi yazan Mao Zedung için çıkış noktası olmuştur. Mao Zedung, 20. yüzyıla Demokratik Devrimini yapmadan ve sömürge, yarısömürge konumunda giren, feodaliz-

min hakim olduğu Çin’de gündemde olan burjuva Demokratik Devrimin bir değişiklik geçirdiğini tespit ederek şunları söyler:

“Ne var ki, 1914’teki Birinci Emperyalist Dünya Savaşının patlak vermesinden sonra ve 1917’deki Rus Ekim Devriminin sonucu olarak yeryüzünün altıda birini kaplayan topraklar üzerinde sosyalist bir devletin kurulmasıyla Çin’in burjuva demokratik devriminde bir değişiklik meydana geldi.

Bu olaylardan önce, Çin’in burjuva demokratik devrimi, eski burjuva demokratik dünya devrimi sınıflamasına giriyordu ve bunun bir parçasıydı.

Bu olaylardan sonra, Çin burjuva demokratik devrimi bir değişiklik geçirmiş ve burjuva demokratik devrimlerinin yeni sınıflamasına dahil olmuştur. Devrimci güçlerin mevzilenişi açısından ise, bu devrim proleter-sosyalist dünya devriminin bir parçasıdır.

Neden? Çünkü Birinci Emperyalist Dünya Savaşı ve ilk muzaffer sosyalist devrim, Ekim Devrimi, dünya tarihinin bütün gi-dişini değiştirmiş ve yeni bir çağ başlatmıştır.

Bu çağda, dünya kapitalist cephesi yeryüzünün bir bölümünde (dünyanın altıda birinde) çökmüş ve geride kalan yerlerde ise kendi çürümüşlüğünü açıkça gözler önüne sermiştir. Kapitalizmin hüküm sürdüğü ülkeler varlıklarını sürdürebilmek için her zamankinden daha fazla sömürge ve yarı-sömürgelere dayanmak zorundadırlar; sosyalist bir devlet kurulmuş ve bütün sömürgelerle yarı-sömürgelerin kurtuluş hareketlerini faal olarak desteklemeye hazır olduğunu ilan etmiştir; kapitalist ülkelerdeki proletarya kendisini sosyal-demokrat partilerin sosyal-emperyalist etkilerinden kararlı bir şekilde kurtarmakta ve sömürgelerle yarı-sömürgelerdeki kurtuluşu hareketlerini desteklediğini ilan etmektedir. Bu çağda bir sömürge ya da yarı-sömürgede emperyalizme, yani uluslararası burjuvaziye ya da uluslararası kapitalizme yöneltilmiş her devrim, artık burjuva demokratik dünya

devriminin eski sınıflamasına değil, yeni sınıflamasına girer. Böyle bir devrim artık eski burjuva ya da kapitalist dünya devriminin bir parçası değil yeni dünya devriminin, proleter-sosyalist dünya devriminin bir parçasıdır. Böyle devrimci sömürge ve yarı-sömürgelere artık dünya kapitalizminin karşı-devrimci cephesinin müttefikleri gözüyle bakılamaz; bunlar dünya sosyalizminin devrimci cephesinin müttefikleri olmuşlardır.

Sömürge ve yarı-sömürge bir ülkede böyle bir devrim, birinci aşaması ya da birinci adımı sırasında, toplumsal niteliği bakımından temelde hâlâ burjuva demokratik olduğu ve objektif hedefi kapitalizmin gelişmesi için yolu açmak olduğu halde, artık burjuvazinin diktatörlüğü altında kapitalisti bir toplum ve kapitalist bir devlet kurmak amacıyla burjuvazinin önderlik ettiği eski tipte bir devrim değildir. Bu devrim, birinci aşamada, yeni demokratik bir toplum ve bütün devrimci sınıfların ortak diktatörlüğü altında bir devlet kurmak amacıyla proletaryanın önderlik ettiği yeni tipte bir devrimdir. Böylece bu devrim, gerçekte, sosyalizmin gelişmesi için daha da geniş bir yol açma görevini yerine getirir. Bu devrimin gelişme süreci içinde, düşman tarafında ve müttefiklerimizin saflarında meydana gelen değişikliklerden dolayı, birkaç alt aşama daha olabilir, ama devrimin temel niteliği değişmez.

Böyle bir devrim emperyalizmin temellerini hedef alır ve bu yüzden emperyalizm onu hoşgörmez, ona karşıdır. Ne var ki, sosyalizm ondan yanadır ve sosyalizmin anavatanıyla uluslararası sosyalist proletarya onu destekler.

Bu yüzden, böyle bir devrim kaçınılmaz olarak proleter-sosyalist dünya devriminin bir parçası olur.”

(Mao Zedung, Seçme Eserler Cilt II, Aydınlık Yayınları, sayfa 344-345)

Mao Zedung, haklı olarak artık burjuva demokratik devriminden değil, “Demokratik Halk Devrimi”nden sözeder. Burjuvazinin diktatörlüğünden değil, “Halkın Demokratik Diktatörlüğü”nden sözeder. Mao’nun “Halkın Demokratik Diktatörlüğü” dediği diktatörlüğün sınıf niteliği “İşçilerin-Köylülerin Devrimci-Demokratik Diktatörlüğü”yle aynıdır. Pratikte, antiemperyalist ve antifeodal görevlerin ağırlığına bağlı olarak, Çin’deki “Halkın Demokratik Diktatörlüğü”nde, siyasi iktidarda başlangıçta yer alan kent ve kır burjuva kesimleri, Rusya Devrimi’nde olası bir İşçi-Köylü Demokratik Diktatörlüğü içinde yer alacakları varsayılanlardan biraz daha geniştir. Fakat ilkesel yaklaşım birdir. Genişlik, iki ülke arasındaki objektif farklardan, Çin’in Çarlık Rusya’sına göre daha geri olan yapısından kaynaklanmaktadır.

Demokratik Devrim tartışmasında, bir başka önemli sorun da, Demokratik Devrimle, Sosyalist Devrim arasında bir Çin Seddi olmadığıнын, Sosyalist Devrim için Demokratik Devrimin bütün görevlerinin en son sınırına dek çözülmüş olmasının mutlak gereklilik olmadığıнын kavranmasıdır.

Bu bağlamda, siyasi planda Demokratik Devrimden Sosyalist Devrime geçişi belirleyecek olan kıstas, işçi sınıfının bilinç ve örgütlenme seviyesinin ve işçi sınıfının kır emekçileriyle, en başta yoksul köylülükle ittifakının bu geçişe izin verip vermediğidir. Eğer işçiler ve yoksul köylüler Sosyalist Devrim için mücadeleye hazırsa, henüz Demokratik Devrim görevleri bütünüyle çözülmeyişi diye Demokratik Devrim savunuculuğu yapmak gerecilik olur. Böyle bir durumda, Demokratik Devrimin henüz çözülmeyişi görevleri, proletarya diktatörlüğü altında “geçerken” çözülebilir.

Eğer hâlâ çözülmeyişi Demokratik Devrim görevleri varsa ve eğer işçiler ve yoksul köylüler henüz Sosyalist Devrim için mücadeleye hazır değil ve fakat Demokratik Devrim için mücadeleye hazırsa, toplum esasta kapitalist bile olsa, feodal artıklar

önemli ölçüde alt yapıda tasfiye olmuş bile olsa, Sosyalist Devrim savunuculuğu, öncü devrimi savunuculuğu olur.

Bu bağlamda, işçi ve yoksul köylülerin Sosyalist Devrime hazırlığında, siyasi alanda demokrasi geleneğinin varlığı veya yokluğu, antiemperyalist mücadele görevlerinin ağırlığı vb.'nin de önemli rol oynayan objektif olgular olduğu unutulmamalıdır. Örneğin, demokrasi adı altında bütün tarihi boyunca faşizm yaşamış olan, demokrasi geleneği olmayan bir toplumun işçi ve yoksul köylülerinin Sosyalist Devrime hazır olmaması anlaşılır bir olgudur.

